

Stylistyka, cz. 2

Ćwiczenia

dr Krzysztof Gajewski

1 Przekształcenia semantyczne

Ćwiczenie 1. Jaki trop pełni nadrzędną rolę w poniższym fragmencie?

Wpłynąłem na suchego przestwór oceanu,
Wóz nurza się w zieloność i jak łódka brodzi,
Śród fali łąk szumiących, śród kwiatów powodzi,
Omijam koralowe ostrowy burzanu.

A. Mickiewicz, Stepy akernańskie

Ćwiczenie 2. Jaki szczególnie zabieg semantyczny został zastosowany przez poetkę?

Waligórzanki, żeńska fauna,
jak łoskot beczek nagie.
Gnieźdzą się w stratowanych łożach,
śpią z otwartymi do piana ustami.
Żrenice ich uciekły w głąb
i penetrują do wnętrza gruczołów,
z których się drożdże sączą w krew.

Córy baroku. Tyje ciasto w dzieży,
parują łącznie, rumienią się wina,
cwałują niebem prosięta obłoków,
rzą trąby na fizyczny alarm.

O rozdymione, o nadmierne
i podwojone odrzuceniem szaty,
i portojone gwałtownością poży
tłuste dania miłosne!

W. Szyborska, Kobiety Rubensa

Ćwiczenie 3. Zinterpretuj poniższy wiersz

Pochwaleni niech będą ornamentatorzy
ozdabiacze i sztukatorzy
twórcy aniołków fruwających

i ci także którzy robią wstążki
a na wstążkach napisy krzepiące
(pod wstążkami wiatr od wysłanych rzek)

a także skrzypkowie i fleciści
którzy dbają aby ton był czysty
oni strzegą arii Bacha na strunie G

no i ma się rozumieć poeci
bowiem stają w obronie dzieci
mówią uśmiech dłonie i oczy

oni mają rację nie jest sprawą sztuki
prawdy szukać to są rzeczy nauki
sztukatorzy czuwają nad ciepłem serca

żeby była nad bramą mozaika

gołąb gałąź albo słońce w kwiatach
(ktoś za bramą ciągnie symbole za sznurek)

są już takie słowa kolory i rytmy
co się śmieją i płaczą jak żywe
sztukatorzy przechowują te słowa

że się pędzi przy tym ciemne młyny
my się o to sztukatorzy nie martwimy
my jesteśmy partią życia i radości

na ulicy radosnych pochodów
szary mur więzienny w oczy kłuje
brzydka plama w krajobrazie idealnym

sztukatorów co najlepszych wezwali
całą noc sztukatorzy malowali
nawet plecy tych co siedzą z tamtej strony na różowo

Z. Herbert, Ornamentatorzy

2 Środki metajęzykowe

Ćwiczenie 4. Wskaż elementy stylizacyjne w poniższym tekście. Jak nazywamy tego rodzaju stylizację?

Duszą narodu polskiego jest pielgrzymstwo polskie.

A każdy Polak w pielgrzymstwie nie nazywa się tułaczem, bo tułacz jest człowiek błądzący bez celu.

Ani wygnańcem, bo wygnańcem jest człowiek wygnany wyrokiem urzędu, a Polaka nie wygnał urząd jego.

Polak w pielgrzymstwie nie ma jeszcze imienia swego, ale będzie mu to imię potem nadane, jako i wyznawcom CHRYSYTA imię ich potem nadane było.

A tymczasem Polak nazywa się pielgrzymem, iż uczynił ślub wędrówki do ziemi świętej, Ojczyzny wolnej, ślubował wędrować póty, aż ją znajdzie.

A. Mickiewicz, Księgi pielgrzymstwa polskiego

Ćwiczenie 5. W poniższym fragmencie wskaż zdania napisane mową niezależną, zależną i pozornie zależną

Musiała ich to widocznie mocno dręczyć, bo następnego dnia Róża, zdobywając się na odwagę, nieoczekiwanie wpadła do nas, już od progu sztucznie rozweselona i jakby nigdy nic zaczęła wręcz matkę błagać, żeby jeszcze raz podała przepis na ten sernik, co im kiedyś już podała, tylko że gdzieś im się zawieruszył. Ach, cóż za boski sernik, kogo nie poczęstowały, każdy się zajadał. A chciały znowu upiec, bo ktoś bardzo miły ma przyjść w odwiedziny do nich, komu wiele zawdzięczają, i chciałyby go czymś wyjątkowym ugościć. Pomyślały więc, że najlepszy będzie matki sernik, którego wprost boski smak jeszcze dotąd w ustach mają.

M. Kuncewiczowa, Cudzoziemka